

BÖLÜM 13

MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ VE KONSERVATUVAR ÖĞRENCİLERİNİN PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARI İLE YAŞAM DOYUMLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ¹

Nilay ÖZAYDIN²

GİRİŞ

Öğretim süreci içerisinde her öğrenci birbirinden farklı türde özellik ve yeteneklere sahiptir. Bu davranışların en dikkat çeken özelliklerinden biri de bunların sayıca çok ve aynı zamanda karmaşık olmasıdır. Özellikle psikolojik oluşumların sebeplerine ulaşmak zordur. Bu durumda bilindiği gibi sadece dışarıdan değil, aynı zamanda organizmanın içinden gelen pek çok etmen de davranışlar üzerinde rol oynamaktadır (Baymur, 1985). Öğrenme esnasında, bireyler duyu organlarıyla algıladığı ölçüde başarı gösterirler. Eğitimin etkinliği de bu yönüyle, bireyin sahip olduğu duyuşsal yaşamıyla ilişkidir ve içinde bulunduğu duyuşsal atmosfer bireyin öğrenmesini kısıtlayıcı veya destek verici şekilde etkilemektedir (Tabachnick & Zeichner, 1984).

Bireyler isteklerine ulaşmak için devamlı hareket halindedirler ve bireylerin harekete geçmesinde ihtiyaçlar hiç kuşkusuz büyük öneme sahip. İhtiyaçlar farklı durum ve olaylar karşısında farklılık gösterir (Dizen & ark., 2005). Bu haliyle ihtiyaç dönüşüm gösteren bir süreçtir ve bireyde bir yetersizlik duygusu oluşturur. Bu yetersizlik duygusunun sebebinin karşılanmayan bir ihtiyaçtan olduğunu hissederek ve bu ihtiyaç hissi ile harekete geçip rahatlar (Eysenck & ark., 1972). Dolayısıyla ihtiyaç, bireyde fizyolojik veya sonradan kazanımı olan bir eksiklik veya yetmezlik olarak da tanımlanabilir (Morgan, 1984). İhtiyaç hissedildiğinde ortaya çıkan gerginlik, ihtiyacın doyurulması ile ortadan kalkarken aynı zamanda tatmin duygusu da yaşanmaktadır (Fromm, 1994; akt. Çankaya, 2009). İhtiyaç kavramını tanımlamak için çevredeki bazı öğelerin az oluşu örnek verilebilir. Böylelikle o ihtiyacın insan organizmasında bir yetersizlik hissi oluşturduğu ve bu yetersizlik

¹ Bu çalışma yazarın “Mesleki Müzik Eğitimi Alan Öğrencilerin Psikolojik İhtiyaçlarının ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinin ilgili bölümlerinden düzenlenerek hazırlanmıştır.

² Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, nozaydin@erbakan.edu.tr,

kudüm, tiyatro ve ses eğitimi ana dalı öğrencilerinin başarı ihtiyaçları viyolonsel ana dalındaki öğrencilerden, tiyatro ana dalı öğrencilerinin başarı ihtiyacı ise gitar ana dalı öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Ailelerin ortalama aylık gelir düzeyi değişkeni açısından öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalamalarında anlamlı düzeyde farklılık görülmüştür. Farklılığın kaynağını saptamadan önce grupların homojenliği test edilmiş ve homojen olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla Tamhane testi uygulanmış, ailelerin ortalama aylık gelir düzeyi çok yüksek olan öğrencilerin yaşam doyumu puan ortalamaları, gelir düzeyi çok düşük olanlardan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Araştırmanın bu sonucuyla benzer şekilde Armsden (1987) de öğrencilerin sosyo- ekonomik düzeyinin öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı bir açıklayıcısı olduğunu belirtmiş, farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunduğunu çalışmasında ortaya koymuştur. Dilmaç ve Ekşi (2008) meslek yüksek okulu öğrencilerinin yaşam doyumları ile benlik saygılarını incelemiş, öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyinin öğrencilerin yaşam doyumlarının anlamlı bir açıklayıcısı olduğunu belirtmiş, farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Araştırmanın son alt problemi olan ailenin ortalama aylık gelir düzeyi değişkeni açısından öğrencilerin psikolojik ihtiyaçlar alt boyutları başarı, ilişki, özerklik ve başatlık ihtiyaçlarında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmüştür.

KAYNAKLAR

- Akandere, M., Acar, M., Baştuğ, G. (2009). Zihinsel ve fiziksel engelli çocuğa sahip anne ve babaların yaşam doyumu ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,(22).
- Argyle, M. (1987). *Psychology of happiness*. New York.
- Armsden, G. & Greenberg, M.T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: individual differences and their relationship to psychological wellbeing in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16(5), 427-454.
- Avşaroğlu, S., Deniz, M. E. & Kahraman, A. (2005). Teknik öğretmenlerin yaşam doyumu iş doymu ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *S. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 115-129.
- Baymur, F. (1985). *Genel psikoloji* (7. Baskı). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Brown, W. E., Chance, L. & Payne, T. (1995). Male and female, teacher education students' profiles on the edward's personal preference schedule. *Education*, 115 (1.3), 475.
- Chow, H. P. (2005). Life satisfaction among university students in a Canadian prairie city: a multivariate analysis. *Soc Indic Res*, 70, 139-150.
- Çankaya, Z. C. (2009). Öğretmen adaylarında temel psikolojik ihtiyaçların doyumu ve iyi olma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 691-711.
- Çelikkaleli, Ö. & Gündoğdu, M. (2005). Eğitim fakültesi öğrencilerinin psikolojik ihtiyaçları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(9), 43-53.

- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The 'what' and 'why' of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 1, 227-268.
- Deniz, E. & Yılmaz, E. (2004). Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka yetenekleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişki (Bildiri). *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı (6- 9 Temmuz), İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Deniz, M. E. (2006), The relationships among coping with stress, life satisfaction, decision-making styles and decision self-esteem: an investigation with turkish university students. *Social Behavior and Personality*, 34(9), 1161-1170.
- Deniz, M. E., Hamarta, E., Arslan, C. & Başçıftçı, F. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu, umutsuzluk ve akademik başarılarının problem çözme yaklaşımları açısından incelenmesi. XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Tokat.
- Deniz, E. M., Öztürk, A. & Hamarta, E. (2007). Duygusal zekanın yaşam doyumunu yordama gücü. *Uluslararası Duygusal Zeka ve İletişim Sempozyumu*, İzmir, 593-601.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. & Griffin, S. (1985). thesatisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49 (1), 71-75.
- Diener, E., Suh, M. & Lucas, R. E. (1999). Subjective well-being: three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Dilmaç, B. & Ekşi, H. (2008). Meslek yüksek okullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumları ve benlik saygılarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20.
- Diñer, M. (1988). Türkiye'de okulöncesi öğretim, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında müzik eğitimi nasıl olmalıdır?. *Orkestra Dergisi*, (Sayı: 182).
- Dizen, M., Berenbaum, H. & Kerns, J. G. (2005). Emotional awarenessand psychological needs, *Cognition and Emotion*, 19 (8), 1140-1157
- Edwards, A. L. (1959). *Edwards personal preference schedule* (1th Edition). New York. The Psychological corporation.
- Eysenck, H., Arnold, W. J. & Meili, R. (1972). *Encyclopedia of psychology*, Fontana/Collins.
- Fromm, E. (1994). *Özgürlükten kaçış* (1. Baskı). Ankara: Öteki Yayınevi.
- Gibson, J. T. & Chandler, L. A. (1988). *Educational psychology*. New York: Alyn & Bacon Inc.
- Heckert, T. M., Cuneio, G., Hannah, A. P., Adams, P. J., Droste, H.E., Mueller, M.A. ve diğerleri.. (2000). Creation of a new needs assessment questionnaire. *Journal of Social Behavior & Personality*,15(1), 121-136.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi* (18.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kesici, Ş. (2008). Yeni psikolojik ihtiyaç değerlendirme ölçeğinin türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması: doğrulayıcı faktör analizi sonuçları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20, 493-500.
- Köker, S. (1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumunu düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı, uygulamalar kuramlar*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Maslow, A. H. (1971). *The farther of human nature*. New York:
- Morgan, C. T. (1984). *Psikolojiye giriş* (18. Baskı). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Murray, H. G. (1983). Low inference classroom teaching behavior and student ratings of college teaching effectiveness. *Journal of Educational Psychology*, 75, 138-149.
- Ryan, R. M. (1995). Psychological needs and the facilitation of integrative process. *Journal of Personality*, 63(3), 397-427.
- Schultz, D. P. & Schultz, S. E. (1997). *Theories of personality* (8th Edition). U.K. Brooks/Cole.
- Selçukoğlu, Z. (2001). *Araştırma görevlilerinde tükenmişlik düzeyi ile yalnızlık düzeyi ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Sheldon, K. M. & Kasser, T. (1995). Coherence and congruence: Two aspects of personality integration. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 531-543.
- Tabachnick, R. B. & Zeichner, K. M. (1984). The impact of the student teaching experience on the

- development of teacher prespective. *Journal of Teacher Education*, 35 (6), 28-36.
- Uçan, A. (1992). Sanat eğitiminin niteliği üç ana türü ve bazı temel sorunları. *Orkestra Aylık Müzik Dergisi*, 207, 25-49.
- Ülgen, G. (1995). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Lazer Ofset Matbaa.
- Vara, Ş. (1999). Yoğun bakım hemşirelerinde iş doyum ve genel yaşam doyum arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi. E. Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Veenhoven, R. (1996). The study of life satisfaction. In: W. E. Saris, R. Veenhoven, A. C. Scherpenzeel, & B. Bunting (Eds). *A comparative study of satisfaction with life in Europe* pp. Eotvos University Press, 11-48.
- Yağışan, N., Sünbül M., A. &Yücelan- Bike, Ö. (2007). Müzik bölümü öğrencilerinin benlik imgeleri ve denetim odaklarının incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(1), 243-262.
- Zunker, V. G. (1989). *Career counseling: Applied concepts of life planing*. (7th edition). California: Brooks/ Cole Publishing Company.